

MÁRTON NAPI LEGENDA

november 11.

Szent Márton életéről, a lampionról és a libáról...

Szent Márton a mai Szombathely környékén született Krisztus után a IV. században.

Márton egy római katona fia, aki apja kívánságára a légió katonája lett. A **legenda** szerint 18 éves volt, amikor lováról leszállva odaadta palástját egy didergő koldusnak. Nem sokkal ezután Amiens-ben megkeresztelkedett, otthagyta a sereget és misszionárius lett. A Loire menti Tours **püspökévé** választották. A legenda szerint Márton a ludak óljába bújt, hogy kitérjen püspökké választása elől, de a **ludak gágogásukkal** elárulták a szentet, így "kénytelen volt" a püspökséget elvállalni. Úgy tudni meggyőző, hiteles, jóképű püspök volt. Időszámításunk után 397-ben november 11-én hunyt el. Halála után hamarosan szentté avatták.

Szent Márton szülőháza – a legenda szerint – az egykori ókeresztény temető területén álló [szombathelyi Szent Márton-templom](#) északi

mellékkápolnája, a Szent Márton-kápolna helyén állt. A kápolna bejárata fölött olvasható a felirat: HIC NATUS EST S(anctus) MARTINUS, azaz Itt született Szent Márton. Itt őrzik Szent Márton ujjereklyéjét. A templom előtti kútra [1938](#)-ban állították fel [Rumi Rajki István](#) alkotását: *Szent Márton megkereszteli édesanyját*. Egy újabb kori legenda szerint a templom előtti kút vizével keresztelte meg édesanyját a Sabariába hazalátogató Márton. Szombathely városa [2005. április 28](#)-án bekapcsolódott a Szent Márton Európai Kulturális Útvonalba. Ekkor helyezték el a Szent Márton-templomban, a Márton születési helyére emlékeztető kápolna bejáratánál az útvonal emblémáját, Márton jelképes lábnyomát.

Szent Márton a szülőföldjének, [Magyarországnak](#) is védőszentje.

A püspökről sokféle megemlékezést tartottak és tartanak manapság is szerte Európában.

November 11. körül a gyerekek **lampionos felvonulásokkal**, a felnőttek inkább a **Márton-napi libával** emlékeznek rá, és más népszokások is élnek még, amelyek e naphoz kötődnek. A gyerekek mindig örömmel várják ezt a vidám ünnepet, amely egyben a tél kezdetét is jelenti.

A lampionos felvonulás eredete: Novemberben hamar sötétedik. Mivel régen nem volt utcai lámpás, ezért az emberek fáklyával, vagy lámpással a kezükben mentek misére. Ezt elevenítjük fel ma is.

Márton-napi libalakomáról szóló első írásos beszámoló 1171-ből származik. Akkoriban ez nem annyira a szentéletű püspököt eláruló szárnyasokkal függött össze, hanem azzal, hogy Szent Márton napja jelentette a paraszti év végét, a cselédek ilyenkor kapták meg évi bérüket és hozzá ráadásként egy libát, mert a szárnyasok nyáron felduzzadt hadát a tél beállta előtt meg kellett tizedelni.

Az újbor fogyasztása: Nem véletlen az egybeesés, hisz épp novemberre fejeződik be a must borrá alakulása. Márton emiatt a nagyobb borvidékeken az Újbor védőszentje is. November 11-én kezdték meg az új hordókat a gazdák, ekkor került az asztalra a libasült mellé az úgynevezett Libás-bor vagy sok helyen Márton-bor, aminek még gyógyító hatása is volt a hagyomány szerint.

Márton napi vigasságok

Márton ünnepéhez nagyon sok vidám szokás kötődik. Mivel karácsony előtt is van egy 40 napos időszak, amit sok helyen böjtként tartanak, a Márton-nap az ezt megelőző utolsó nap, amikor megengedett a mulatozás. Ráadásul vidéken a gazdasági munkák végén ilyenkor fizették ki az éves járandóságokat, gyakran természetben, például liba formájában, így aztán kézenfekvő volt azt levágni és megsütni.

A népszokás szerint ezen a napon libát kell enni, ugyanis “aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éheznek.” A tipikus Márton napi ételek tehát a libából készült fogások, így például libaleves, libasült párolt káposztával és zsemle- vagy burgonyagombóccal. Ma már elterjedt, hogy az éttermek november hónapban külön Márton napi étlappal várják a libafinomságok kedvelőit. Egyszerű vacsorazáró csemege lehet az őszi hangulatot idéző sült alma vagy sült gesztenye, birsalmasajt, de készíthetünk házi süteményt is.

Az egyik legnépszerűbb szokás ilyenkor az újbor megkóstolása és ünnepe.

Márton-napi időjóslás

Márton napjához sok kedves időjósló szokás is kötődik. Mivel november közepén gyakran elromlik az idő és már az első hó is leesik, ilyenkor azt mondják, Márton fehér lovon jött. Ha ez bekövetkezett, akkor hosszú telet jósoltak, ha barna lovon jött, akkor úgy tartották, karácsonyig már nem is lesz hó. Ha kevés hó esett, akkor Márton csak megrázta a szakállát.

Sok helyen még a Márton-napra levágott liba mellcsontjából is időt jósoltak: ha barna volt: esős, ha fehér: havas telet vártak. A népi megfigyelések szerint "ha Márton napján lúd a jégen áll, karácsonykor sárban botorkál". A néphit szerint a Márton-napi eső nem jelent jót, mert utána rendszerint fagy, majd szárazság következik.

Rövidfilmek, animációk Márton életéről:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=9J3crdvaTVc>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=wxloq1y5X98>